

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 13 maja 2024 r.

Pozycja 102

POSTANOWIENIE z dnia 11 stycznia 2024 r. Sygn. akt Ts 103/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jarosław Wyrembak – przewodniczący
Jakub Stelina – sprawozdawca
Rafał Wojciechowski,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 23 lutego 2021 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.B.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnąć zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 24 lipca 2020 r. (data nadania) M.B. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, zarzucił niezgodność:

a) art. 99a w związku z art. 457 § 2 i 3 w związku z art. 424 § 1 pkt 1 i 2 oraz art. 424 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.; dalej: k.p.k.) z art. 42 ust. 1-3 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 78 w związku z art. 31 ust. 1-3 w związku z art. 2; art. 31 ust. 1-3; art. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim „pozwala sporządzić uzasadnienie orzeczenia na formularzu, w taki sposób, który uniemożliwia poznanie rozumowania sądu i nie pozwala także poznać rozumowania sądu II instancji, a także pozwala na nierozważenie wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym”,

b) art. 523 § 2 w związku z art. 519 w związku z art. 539a § 1-3 w związku z art. 437 i art. 439 w związku z art. 433 § 2 k.p.k. z art. 42 ust. 1-3 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 78 w związku z art. 31 ust. 1-3 w związku z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1; art. 31 ust. 1-3; art. 2; art. 32 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim „ogranicza możliwość wniesienia kasacji lub skargi od [w]yroku [s]ądu II [i]nstancji w zakresie braku możliwości zaskarżenia każdego orzeczenia II instancji, które nie odnosi się do środków odwoławczych, zwłaszcza apelacji i podniesionych w tych środkach zarzutów, kasacją bądź skargą do SN”.

2. Postanowieniem z 23 lutego 2021 r. (doręczonym skarżącemu 10 marca 2021 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

W odniesieniu do przepisów wskazanych w pkt 1 lit. a niniejszego postanowienia Trybunał stwierdził, że skarga konstytucyjna nie zawiera uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności przepisu, a jedynie niekonstytucyjnego stosowania prawa. Trybunał podniósł, że skarżący kwestionuje przede wszystkim orzeczenia wydane w jego sprawie, a nie przepisy wskazane w *petitum* skargi. Wyjaśnił również, że przepisy te nie określają treści urzędowych formularzy. Ich wzory zostały określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie wzorów formularzy uzasadnień wyroków oraz sposobu ich wypełniania (Dz. U. poz. 2349).

Odmawiając nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu w części dotyczącej przepisów wskazanych w pkt 1 lit. b niniejszego postanowienia Trybunał wskazał, że brak możliwości wniesienia kasacji oraz skargi wynika wyłącznie – odpowiednio i *a contrario* – z art. 523 § 2 oraz z art. 539a k.p.k. Na tej podstawie uznał, że zarzuty dotyczące przepisów wskazanych związkowo, tj. art. 519, art. 437, art. 439 oraz art. 433 § 2 k.p.k. są oczywiście bezzasadne. Trybunał wyjaśnił również, że skarżący nie podjął próby wniesienia ani kasacji, ani skargi do Sądu Najwyższego. Tym samym nie dysponuje on orzeczeniem, które potwierdzałoby ich niedopuszczalność w jego sprawie. Odwołał się przy tym do swojego wcześniejszego orzecznictwa, zgodnie z którym naruszenie wolności i praw, o których mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, powinno mieć charakter osobisty oraz bezpośredni. Oznacza to, że skarżący w celu wyczerpania drogi prawnej przed wystąpieniem ze skargą, której przedmiotem jest zarzut naruszenia konstytucyjnego prawa do sądu, zobowiązany jest wnieść środek zaskarżenia od orzeczenia, od którego – jego zdaniem – środek ten nie przysługuje. Dopiero z chwilą otrzymania orzeczenia o niedopuszczalności tego środka prawnego, skarżący uzyskuje ostateczne orzeczenie o jego konstytucyjnym prawie do sądu (zob. postanowienie pełnego składu Trybunału z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35).

Trybunał wyjaśnił także, że art. 523 § 2 k.p.k. był już przedmiotem kontroli w sprawie zakończonej wyrokiem z 17 maja 2004 r. sygn. SK 32/03 (OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 44). W powyższym orzeczeniu uznano, że przepis ten jest zgodny z art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji i nie jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Na tej podstawie Trybunał stwierdził, że ponowne wydanie wyroku w sprawie konstytucyjności art. 523 § 2 k.p.k. jest zbędne w rozumieniu art. 59 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), co – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK – stanowi przesłankę odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu w części dotyczącej art. 523 § 2 k.p.k.

Odnosnie natomiast do art. 539a k.p.k. wyjaśnił, że skarga do Sądu Najwyższego, o której stanowi ten przepis, przysługuje od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania. Tymczasem wyrok sądu odwoławczego zapadły w sprawie skarżącego utrzymywał w mocy wyrok sądu pierwszej instancji. W konsekwencji – w ocenie Trybunału – przepis ten nie mógł mieć zastosowania w sprawie skarżącego. Trybunał w związku z powyższym uznał, że skarga w zakresie dotyczącym art. 539a k.p.k. jest niedopuszczalna, co stanowi przesłankę odmowy nadania jej dalszego biegu na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK.

3. W zażaleniu z 17 marca 2021 r. (data nadania) na powyższe postanowienie, skarżący zarzucił Trybunałowi, że błędnie uznał on, iż wniesiona skarga jest oczywiście bezzasadna. W jego ocenie Trybunał, w składzie jednoosobowym, rozpoznał merytorycznie skargę, gdy tymczasem jej wstępna kontrola powinna ograniczyć się wyłącznie do spełnienia wymogów

formalnych. Wyjaśnił ponadto, że we wniesionej skardze konstytucyjnej wskazał normy prawne odnoszące się do uzasadnienia urzędowych formularzy oraz normy dotyczące kasacji.

Niezależnie od powyższego skarżący podniósł, że sformułowany w orzecznictwie Trybunału wymóg, zgodnie z którym jeżeli skarżący kwestionuje określony sposób stosowania danego przepisu powinien wykazać istnienie w tym przedmiocie utrwalonej i jednolitej linii orzeczniczej, nie ma podstaw w art. 79 ust. 1 Konstytucji. Zaznaczył, że nawet jeżeli byłby on jedynym adresatem normy prawnej, to i tak Trybunał „ma obowiązek rozpoznać merytorycznie skargę w odpowiednim nie jednoosobowym składzie”.

W dalszej kolejności skarżący wskazał, że kwestionuje on sam wymóg, aby uzasadnienia wyroków w sprawach karnych były sporządzane na urzędowych formularzach. Stwierdził, że z istoty wyroku karnego wynika, że nie może on być „derogowan[y] do nawet najdoskonalszej i najładniejszej tabelki (...)”. Jego zdaniem narusza to prawo do rzetelnego procesu w sprawie karnej. Podkreślił, że w skardze zakwestionowano art. 99a w związku z art. 457 § 2 i 3 w związku z art. 424 § 1 pkt 1 i 2 i art. 424 § 2 k.p.k., a nie art. 457 § 2 i 3 w związku z art. 424 pkt 1 i 2 i art. 424 § 1 k.p.k., a zatem „[z]askarżono formularz”. Zaznaczył przy tym, że w jego sprawie tak wykorzystano urzędowy formularz w II instancji, „aby uzasadnienia faktycznie nie sporządzić”.

Odnosząc się z kolei do zarzutu niekonstytucyjności braku możliwości wniesienia kasacji od wskazanego przez niego wyroku sądu drugiej instancji wskazał, że Trybunał w zaskarżonym postanowieniu błędnie uznał, że ma on „roszczenie do państwa o prawo do kasacji”. Podkreślił, że we wniesionej skardze wskazano jedynie, że ustawodawca nie ma w tym zakresie swobody. Stwierdził, że „[w]łaśnie ten brak swobody winien zbadać Trybunał”.

Wyjaśnił ponadto, że w skardze, w co najmniej minimalnym stopniu, uprawdopodobniono naruszenie Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, w terminie 7 dni od dnia doręczenia tego postanowienia. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym. Bada w szczególności, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdzono istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Trybunał Konstytucyjny uznaje, że postanowienie o odmowie nadania rozpatrywanej skardze konstytucyjnej dalszego biegu jest prawidłowe, a zarzuty sformułowane w zażaleniu nie zasługują na uwzględnienie.

2.1. Odnosząc się do twierdzenia skarżącego, że w skardze zakwestionował on sam wymóg, aby uzasadnienia wyroków w sprawach karnych były sporządzone na urzędowych formularzach, Trybunał zwraca uwagę, że art. 99a w związku z art. 457 § 2 i 3 w związku z art. 424 § 1 pkt 1 i 2 oraz art. 424 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 534, ze zm.; dalej: k.p.k.) został zakwestionowany w zakresie, w jakim „pozwala sporządzić uzasadnienie orzeczenia na formularzu, w taki sposób, który uniemożliwia poznanie rozumowania sądu i nie pozwala poznać rozumowania także sądu II instancji, a także pozwala na nierozważenie wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym”. Powyższy zakres zaskarżenia jednoznacznie wskazuje, że skarżący kwestionuje to, w jaki sposób urzędowy formularz wykorzystywany jest przez sądy w sprawach karnych. Analiza uzasadnienia skargi

proceedzi zaś do wniosku, że skarżący kwestionuje przede wszystkim rozstrzygnięcie wydane w jego sprawie. Należy przypomnieć, że jednym z warunków nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, określonym w art. 79 ust. 1 Konstytucji i skonkretyzowanym w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, jest zakwestionowanie w skardze normy prawnej, naruszającej konstytucyjne wolności lub prawa skarżącego o charakterze ogólnym (norma generalno-abstrakcyjna), a nie indywidualno-konkretnym (akt stosowania prawa) – (zob. wyrok pełnego składu TK z 16 listopada 2011 r., sygn. SK 45/09, OTK ZU nr 9/A/2011, poz. 97). Trybunał Konstytucyjny nie jest uprawniony do kontrolowania aktów stosowania prawa. W zakresie kognicji Trybunału mieści się natomiast dokonywanie kontroli konstytucyjności treści normatywnej przepisu uzyskanej w wyniku jednolitej, powszechnej i stałej wykładni (zob. wyrok TK z 24 czerwca 2008 r., sygn. SK 16/06, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 85). Wówczas przedmiotem kontroli konstytucyjności może stać się norma prawna dekodowana z danego przepisu zgodnie z ustaloną praktyką (zob. wyrok TK z 2 czerwca 2009 r., sygn. SK 31/08, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 83). Niemniej to na skarżącym spoczywa ciężar wykazania istnienia utrwalonej i jednolitej linii orzeczniczej odnoszącej się do zaskarżonego przepisu. Trybunał w zaskarżonym postanowieniu słusznie zauważył, że skarżący nie wskazał żadnego orzeczenia czy poglądu doktryny, które potwierdzałyby zakwestionowaną przez niego praktykę. W konsekwencji słusznie uznano, że skarga konstytucyjna nie zawiera uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności przepisu, a jedynie niekonstytucyjnego stosowania prawa.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że zażalenie w powyższym zakresie jest bezzasadne.

2.2. W odniesieniu natomiast do odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu w zakresie dotyczącym art. 523 § 2 w związku z art. 519 w związku z art. 539a § 1-3 w związku z art. 437 i art. 439 w związku z art. 433 § 2 k.p.k. Trybunał zauważa, że skarżący nie ustosunkował się do żadnej z podstaw odmowy dotyczącej powyższego przepisu. Wskazał jedynie, że Trybunał błędnie uznał, że ma on „roszczenia do państwa o prawo do kasacji”, co w żaden sposób nie odnosi się do argumentacji przedstawionej w zaskarżonym postanowieniu.

Mając to na uwadze należy uznać, że zażalenie w powyższym zakresie jest bezzasadne.

2.3. Skarżący stawia również zarzut, że Trybunał w zakwestionowanym postanowieniu „w istocie w składzie jednoosobowym rozpoznał merytorycznie skargę”. Odnosząc się do powyższego należy przypomnieć, że Trybunał na etapie wstępnej kontroli skargi nie bada wyłącznie tego, czy spełnia ona wymogi formalne przewidziane w u.o.t.p.TK, ale również, czy nie jest ona oczywiście bezzasadna. Wynika to z art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK, przewidującego możliwość odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu z powodu jej oczywistej bezzasadności. Oznacza to, że Trybunał na etapie wstępnej kontroli bada skargę również merytorycznie, chociaż w ograniczonym zakresie.

Przechodząc do dalszej analizy należy zauważyć, że Trybunał stwierdził oczywistą bezzasadność w odniesieniu do:

- art 519, art. 437, art. 439 oraz art. 433 § 2 k.p.k. oraz
- art. 99a w związku z art. 457 § 2 i 3 w związku z art. 424 § 1 pkt 1 i 2 oraz art. 424 § 2 k.p.k.

W odniesieniu do pierwszej grupy przepisów Trybunał wyjaśnił, że kwestionowany przez skarżącego brak możliwości wniesienia kasacji oraz skargi wynika wyłącznie – odpowiednio i *a contrario* – z art. 523 § 2 oraz z art. 539a k.p.k. Nie można tego wnioskować z wykładni innych przepisów wskazanych przez skarżącego związkowo, tj. art 519, art. 437, art. 439 oraz art. 433 § 2 k.p.k. Skarżący nie przedstawił żadnych argumentów, które zaprze-

czyłyby powyższemu twierdzeniu. Skoro skarżący kwestionuje normę prawną, która nie wynika ze wskazanych przepisów, trafnie uznano, że jest ona oczywiście bezzasadna. Kwestia ta nie wymaga pogłębionej analizy i jest widoczna „na pierwszy rzut oka”.

Tożsama uwaga dotyczy drugiej grupy przepisów. Trybunał w zaskarżonym postanowieniu prawidłowo uznał, że skarżący kwestionuje przede wszystkim treść formularzy uzasadnień wyroków w sprawach karnych. Zostały one określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie wzorów formularzy uzasadnień wyroków oraz sposobu ich wypełniania (Dz. U. poz. 2349), które nie zostało wskazane przez skarżącego jako przedmiot kontroli w niniejszej sprawie. Zakwestionowany przez skarżącego art. 99a § 2 k.p.k. zawiera jedynie delegację ustawową do wydania przedmiotowego rozporządzenia oraz wytyczne odnośnie jego treści. Nie sposób jednak uznać, że określa on samą treść formularzy. Analogiczna uwaga dotyczy pozostałych wskazanych przez skarżącego przepisów. W konsekwencji zasadnie uznano, że zarzuty skarżącego są nieadekwatne do zakwestionowanych przepisów, a tym samym oczywiście bezzasadne.

Z tych wszystkich względów należy uznać, że zażalenie w powyższym zakresie jest bezzasadne.

W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.